

نقش سبک دلبستگی و سازگاری زناشویی در سرسختی خانواده

محمد سجاد صیدی^{۱*}، ابوالفضل فلاح تفتی^۲، منصوره السادات صادقی^۳، خدیجه رضایی^۴

تاریخ وصول: ۹۱/۸/۳۰ تاریخ پذیرش: ۹۱/۱۱/۱۵

چکیده

زمینه و هدف: با گسترش نگرانی‌ها از گسستگی پیوندهای خانوادگی، فهم فرآیندهایی که بتوانند سرسختی خانواده‌ها را در برابر این چالش‌ها تقویت کند ضرورت بیشتری یافته است. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش سبک دلبستگی و سازگاری زناشویی در سرسختی خانواده است.

روش بررسی: به همین منظور تعداد ۱۶۸ نفر از همسران خانواده‌های ساکن در شهرستان یزد به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش عبارت بودند از: تجربه در روابط نزدیک (ECRS)، آزمون سازگاری زناشویی لاک والاس (LW-MAT) و شاخص سرسختی خانواده (FHI). تحلیل داده‌ها از روش همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس دو راهه با استفاده از نرم افزار آماری SPSS انجام شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان دادند که بین اجتناب و اضطراب (مؤلفه‌های دلبستگی) با سرسختی خانواده و بین اجتناب و سازگاری زناشویی رابطه‌ای منفی و بین سازگاری و سرسختی خانواده رابطه‌ی مثبتی وجود دارد. همچنین خانواده‌های همسران دارای سبک دلبستگی ایمن و زوج‌های سازگار در مقایسه با سبک‌های نا ایمن و زوج‌های ناسازگار از سرسختی بالاتری برخوردارند.

بحث و نتیجه‌گیری: بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که خانواده‌هایی که در آن همسران از سبک دلبستگی ایمن برخوردار بوده و بر سر مسائل مهم و موضوعات حیاتی زندگی توافق و تطابق لازم را دارند، از توان بالاتری برای مدیریت و تحمل تنش‌ها برخوردار هستند.

واژگان کلیدی: سبک دلبستگی، سازگاری زناشویی، سرسختی، سرسختی خانواده.

مقدمه

چالش^۴ کردن و نه وحشت و ترسیدن (باور به اینکه تغییر در زندگی امری طبیعی است و فرصتهایی را برای رشد ایجاد می‌کند) (۳). در همین راستا سازه‌ی سرسختی خانواده، گویای این عقیده است که نحوه پاسخ دهی اعضای خانواده به تنش‌زاهای مستقیماً با انسجام و حمایت‌های خانواده در ارتباط است. به اعتقاد مک کوپین و همکاران (۳)، سرسختی خانواده به طور خاص به موارد زیر اشاره دارد: الف. توانمندی و دوام واحد خانواده ب. احساس کنترل در طول سختی‌ها و رخداد‌های زندگی ج. نگاه به تغییر به عنوان یک پدیده‌ی مثبت و سودمند د. جهت‌گیری فعال‌تر در سازگاری با موقعیت‌های تنش‌زا و مدیریت آنها. همان‌گونه که والش^۵ خاطر نشان می‌کند که ما "با گسترش نگرانی‌ها درباره‌ی گسستگی پیوندهای خانوادگی، نیاز بیشتری

سرسختی^۱ که از پیش‌بینی کننده‌های سلامت روانی محسوب می‌شود، عامل تعدیل‌کننده اثر عوامل تنش‌زا است که هر دو جنبه‌های شناختی و رفتاری شخصیت را در بر می‌گیرد (۱،۲). سرسختی یک ویژگی شخصیتی چند بعدی است، متشکل از سه مولفه: تعهد^۲ به جنبه‌های متنوع زندگی (حس معناداری در زندگی)، احساس کنترل^۳ شخصی بر رخداد‌های زندگی (باور به این که افراد می‌توانند بر رخداد‌های زندگیشان اثرگذار باشند و

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (نویسنده مسؤول) Email: sey110@hotmail.com
 ۲. دانشجوی کارشناسی مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
 ۳. گروه خانواده درمانی، پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
 ۴. دانشجوی کارشناسی مشاوره، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

1. Hardiness
 2. Commitment
 3. Control
 4. Challenge
 5. Walsh

مطالعات زیادی در نمونه های بزرگسالان نشان داده‌اند که سبک دلبستگی ایمن کیفیت زندگی زناشویی، رضایتمندی از روابط، سازگاری روانشناختی و علایم کمتر افسردگی در مواجهه با مصیبت را موجب می‌شود و سبک‌های نا ایمن با پرخاشگری و نگرش‌های سالم کمتر، خشونت جنسی (با شریک جنسی)، انتظارات مثبت زوجی اندک و تجارب عاشقانه کمتر در رابطه است (۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶). نتایج این مطالعات مؤید این نکته هست که هر الگویی از دلبستگی مجموعه‌ای از ویژگی‌های رفتاری خاص را در افراد بر می‌انگیزاند که روابط نزدیک و تجارب عاطفی آنها را تحت تأثیر قرار داده و مبنایی برای شکل‌دهی به تعاملات و چهارچوبهای فکری و عاطفی آنها در نوجوانی و دوران بزرگسالی می‌شود (۶). بنابراین می‌توان گفت که دلبستگی، یک متغیر فردی است که رضایتمندی را در روابط رمانتیک پیش‌بینی می‌کند (۱۷).

سبک دلبستگی جزو عواملی است که در کارکرد و همچنین سازگاری زناشویی نقش مهمی ایفا می‌کند (۱۸، ۱۹، ۲۰). سازگاری زناشویی شیوه‌ای است که افراد متأهل، فردی یا با هم، با متأهل بودنشان سازگار می‌شوند. این یکی از مهمترین عوامل ثبات و دوام زندگی خانوادگی است (۲۱). لاک و توماس بیان می‌کنند که یک ازدواج سازگار واحدی است که زن و شوهر بر سر موضوعات اصلی ازدواج، از قبیل مسایل مالی و مسایل خویشاوندی و .. توافق دارند (۲۱). در ازدواج سازگار آنها می‌توانند بر سر علایق، اهداف و ارزشها سازگاری داشته باشند؛ در نشان دادن هیجانات و عواطف و اطمینان به یکدیگر هم‌نوا هستند و همچنین به ندرت از ازدواجشان شکایت دارند.

گالو^۵ و اسمیت در تحقیقات خود دریافتند که سبک اضطرابی پیش‌بینی کننده قوی‌تری برای سازگاری زناشویی است (۲۲). البته نتایج برخی پژوهشها از عدم وجود رابطه بین دلبستگی و سازگاری زناشویی خبر می‌دهند (۲۳). از طرفی پژوهشهایی اثر سازگاری زناشویی را بر انواع مؤلفه‌های کارکردی خانواده کشف کرده‌اند (۲۴، ۲۵) و با این وجود تا کنون پژوهشی به بررسی رابطه بین سازگاری زناشویی و سرسختی خانواده نپرداخته است. از این رو، مطالعه‌ی حاضر در پی تعیین روابط بین مؤلفه‌های دلبستگی زوج (اجتناب و اضطراب) و سازگاری زناشویی با سرسختی خانواده است. از طرفی با توجه به ادبیات پژوهش این سؤال‌ها مطرح می‌شود که آیا میزان سرسختی در خانواده‌های زوج‌های سازگار و ناسازگار متفاوت است؟ آیا میزان سرسختی در خانواده‌های با همسران دارای انواع سبک‌های دلبستگی، متفاوت است؟

به کشف فرآیندهایی احساس می‌کنیم که می‌تواند سرسختی خانواده‌ها را در برابر این چالش‌ها پرورش دهد^(۴). دلبستگی از جمله عواملی است که به نظر می‌رسد بتواند نقش مهمی در ایجاد و ابقای سرسختی خانواده‌ها ایفا کند.

در تطابق با نظریه دلبستگی، افراد با سبک‌های دلبستگی متفاوت به طور متفاوتی در موقعیت‌های تنش‌زا عمل می‌کنند (۵). سازه‌ی دلبستگی که در ابتدا برای توصیف ویژگی‌های روابط هیجانی بین کودک و مراقبش بود به فرآیند شکل‌گیری و قطع شدن پیوندهای عاطفی اشاره دارد (۷، ۶). اما بعدها به روابط نزدیک (صمیمانه) بزرگسالان گسترش یافت (۸). سبک‌های دلبستگی را می‌توان در چهار دسته جای داد، ایمن^۱ (دید مثبت نسبت به خود وجود دارد؛ دیگران نیز در دسترس و حمایت کننده به نظر می‌رسند)، آشفته^۲ (خود بی‌ارزش است؛ دیگران در دسترس و حمایت کننده دیده می‌شوند)، ترس‌آگین^۳ (خود بی‌ارزش است؛ دیگران غیر قابل دسترس و نا مطمئن به نظر می‌رسند)، طرد کننده^۴ (خود ارزشمند است؛ نسبت به دیگران دیدگاهی منفی وجود دارد) (۳).

افراد دوسوگرا در موقعیت‌های تنش‌زا دیدگاههای منفی بیشتری را در مقایسه با افراد ایمن و اجتنابی از خود نشان می‌دهند و در مقایسه با هم‌تایان ایمن خود مقابله مؤثر کمتری را در موقعیت‌های پر تنش گزارش کرده‌اند و تنش را وحشتناک‌تر (تهدید کننده‌تر) و توان خود را واجد مقابله با آن ارزیابی نکرده‌اند (۱۰). افراد اجتنابی در مقایسه با افراد ایمن در موقعیت‌های تنش‌زا بر همسرانشان به عنوان منابعی مطمئن در موقعیت‌های پر تنش کمتر تکیه دارند و از دوری‌گزینی به عنوان مقابله استفاده کرده و کمتر به دنبال منابع حمایتی می‌روند (۱۰).

پژوهش‌هایی نیز رابطه بین سبک‌های دلبستگی و سرسختی فردی را بررسی کرده‌اند (۵، ۹). مطالعه نریا و همکاران (۵) نشان داد که سبک دلبستگی ایمن رابطه مثبتی با سرسختی کلی و همچنین مؤلفه‌های تعهد، کنترل و چالش دارد و از طرفی سبک‌های ناایمن با متغیرهای مذکور رابطه‌ای منفی دارد. فینی در تحقیقات خود دریافت، افرادی که دلبستگی ناایمن دارند دارای کنترل عاطفی هستند و هیجاناتشان بیشتر از نوع منفی است که پیش‌بینی کننده‌ی خوبی برای رضایت زناشویی نیست، این در حالی است که این رابطه در مطالعه گلگر-رز به چشم نمی‌خورد (۱۱، ۳).

1. Secure
2. Preoccupied
3. Fearful
4. Dismissing

5. Gallo

روش بررسی

ضریب همبستگی این آزمون با آزمون پیش بینی زناشویی لاک و لاس^۶ بالا گزارش شده است (۳۱). ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ در مطالعه هامیش^۷ و همکاران، برای شوهران، ۰/۸۱ و برای زنان ۰/۸۰؛ در مطالعه سووت^۸، ۰/۷۹ و ۰/۷۶ محاسبه گردید (۳۲، ۳۳).

شاخص سرسختی خانواده (FHI): توسط مک کوپین^۹، مک کوپین، و تامپسون^{۱۰} برای اندازه‌گیری ویژگی سرسختی به عنوان یک عامل مقاومت در برابر استرس و منبع انطباق در خانواده‌ها ساخته شد (۳۴). FHI یک ابزار ۲۰ آیتمی است متشکل از سه خرده مقیاس به نامهای: تعهد^{۱۱} (هشت گزاره)، چالش^{۱۲} (شش گزاره) و کنترل^{۱۳} (شش گزاره). خرده مقیاس تعهد، احساس توانمندی درونی خانواده، قابلیت اعتماد و توانایی کار با یکدیگر؛ خرده مقیاس چالش تلاش‌های خانواده را برای مبتکر و فعال بودن، و همچنین تجربه و علاقه یادگیری‌های جدید؛ خرده مقیاس کنترل درک خانواده از کنترل بر اوضاع را اندازه‌گیری می‌کنند. در پژوهش حاضر ضریب همبستگی این ابزار با ابزار سنجش خانواده (نسخه دوم) FADII ۰/۴۰ به دست آمد. ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای نمره کلی و خرده مقیاس‌های تعهد، چالش، و کنترل به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۶۴، ۰/۷۶ محاسبه شد.

با ترکیب نمرات بالا و پایین ابعاد اجتناب و اضطراب می‌توان چهار سبک دلبستگی ایمن^{۱۴} (اجتناب ↓؛ اضطراب ↓)، طرد کننده^{۱۵} (اجتناب ↑؛ اضطراب ↓)، آشفته^{۱۶} (اجتناب ↓؛ اضطراب ↑)، ترس‌آگین^{۱۷} (اجتناب ↑؛ اضطراب ↑) را مطابق با سبک‌های برنان^{۱۸} و همکاران به دست آورد (۲۶). بر این اساس، برای بررسی اثر سبک‌های دلبستگی و همچنین سازگاری زناشویی بر سرسختی خانواده از آزمون تحلیل واریانس دوره‌ها و روابط بین خرده مقیاسها و متغیرهای موجود در پژوهش از همبستگی پیرسون استفاده شد. آزمون تعقیبی شفه^{۱۹} نیز برای بررسی نواحی تفاوت در سبک‌های دلبستگی اجرا گردید.

شرکت کنندگان در این پژوهش ۱۶۸ نفر از متأهلین ساکن شهرستان یزد بودند که به روش در دسترس انتخاب شدند (۲۶). برای کاهش هر چه بیشتر واریانس‌های خطا سعی شد تا نمونه‌گیری در گستره‌ی وسیعی از شهرستان انجام گیرد. برخی ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه این پژوهش در جدول شماره ۱ آمده است. همچنین میانگین سنی شرکت کنندگان ۳۴ سال (دامنه ۱۸ تا ۶۳)؛ کمینه و بیشینه تعداد اعضای خانواده ۳ تا ۱۴ نفر؛ ۹۰ مرد و ۷۸ زن می‌باشد.

در این پژوهش برای سنجش (۱) سبک‌های دلبستگی از پرسشنامه تجربه در روابط نزدیک^۱؛ (۲) سازگاری زناشویی از آزمون سازگاری زناشویی لاک و والاس^۲؛ (۳) سرسختی خانواده از شاخص سرسختی خانواده^۳ استفاده گردید.

تجربه در روابط نزدیک (ECRS): ECRS یک ابزار ۳۶ گزاره‌ای خود سنجی است که شامل دو خرده مقیاس همنوا با نظریه دلبستگی می‌باشد؛ اجتنابی و اضطرابی. مقیاس اجتناب، میزان پذیرش صمیمیت و نزدیکی را اندازه می‌گیرد، برای نمونه " برایم مشکل است که به خودم اجازه دهم به همسرم تکیه کنم " مقیاس اضطرابی، نگرانی درباره طرد شدن و رها شدن را اندازه می‌گیرد. برای نمونه " نگران تنها شدنم هستم ". این ابزار از یک طیف ۷ درجه‌ای لیکرتی از (۱) برای به شدت مخالف تا (۷) برای به شدت موافق درجه‌بندی شده است. در مطالعه برنان و همکاران (۲۷) و پژوهش حاضر آلفای کرونباخ، مقیاس اجتنابی و ۰/۹۴، ۸۹ و اضطرابی ۰/۹۱، ۰/۸۵ گزارش شد. در مطالعه‌ی گودبات^۴ و همکاران و آلونسو - آریبلو^۵ و همکاران ساختار عاملی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت (۱۹، ۲۹). نمرات این ابزار در یک دوره شش ماهه در یک نمونه دانشجویی پایا گزارش شد (۲۸).

آزمون سازگاری زناشویی لاک و والاس: این ابزار شامل گزاره‌های متنوعی است از قبیل یک درجه‌بندی کلی از خرسندی از ازدواج و سؤالاتی که از توافق و یا عدم توافق در مورد موضوعات مهم زندگی زناشویی از قبیل مسایل مالی می‌پرسند (۳۰). ارزش عددی نمرات این مقیاس متفاوت است. نمرات پایین‌تر از ۱۰۰ عموماً به عنوان زوج‌های ناسازگار در نظر گرفته می‌شوند. همسانی درونی بسیار خوب و ضریب همبستگی بین دونیمه آن ۰/۹۰ محاسبه شده است.

6. Lock-Wallace Marital Predictions Test

7. Homish

8. South

9. McCubbin

10. Thompson

11. Commitment

12. Challenge

13. Control

14. Secure

15. Dismissing

16. Preoccupied

17. Fearful

18. Brennan

19. Scheffe

1. Experiences in Close Relationships Scale (ECRS)

2. Lock-Wallace Marital Adjustment Test

3. Family Hardiness Index (FHI)

4. Godbout

5. Alonso-Arboil

یافته ها

میانگین سنی شرکت کنندگان ۲۵/۸ سال بود. ۹۷/۵ درصد شرکت کنندگان خانه دار و ۲/۵ درصد شاغل بودند. ۷۵ درصد زنان به مراکز بهداشتی درمانی شهری و ۲۵ درصد به مراکز

بهداشتی روستایی مراجعه کرده بودند. وضعیت تحصیل مادران و همسران آنان در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول (۱): متغیرهای جمعیت شناختی شرکت کنندگان

ویژگی	N	% درصد
سن هنگام پژوهش (سال)	> ۲۵	۱۵
	۲۵ - ۳۵	۳۵
	۴۰ - ۵۰	۳۲
	۵۰ - ۶۰	۷/۷
	۶۰ به بالا	۱/۸
تحصیلات مادر خانواده	زیر دیپلم	۳۲/۷
	دیپلم	۴۷
	کاردانی و کارشناسی	۱۸
	کارشناسی ارشد و دکتری	۰/۶
	نامشخص (بی جواب)	۱/۸
تحصیلات پدر خانواده	زیر دیپلم	۳۹
	دیپلم	۳۰
	کاردانی و کارشناسی	۲۶
	کارشناسی ارشد و دکتری	۳/۶
	نامشخص (بی جواب)	۰/۶

جدول (۲): میانگین و انحراف معیار بر اساس متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
سازگاری زناشویی	۸۶/۴۴	۲۴/۴۱
اجتناب	۲/۹۶	۱/۱۱
اضطراب	۴/۲۶	۱/۰۵
سرسختی خانواده	۳۹/۷	۹/۳

جدول (۳): نتایج تحلیل واریانس دوره‌ها برای میزان سرسختی خانواده

مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	p-value
۲۲۱۱/۲۷	۳	۷۳۷/۰۹	۱۱/۷۳	۰/۰۰۱
۱۳۲۴/۸	۱	۱۳۲۴/۸	۲۱/۰۸	۰/۰۰۱
۱۹۹/۶۴	۳	۶۶/۵۴	۱/۰۵	۰/۳۶
۹۹۸۹/۲	۱۵۹	۶۲/۸۲		
۲۷۷۶۷۱	۱۶۷			

نحوی که خانواده‌های سازگار از سرسختی بالاتری برخوردار بودند. همچنین متغیرهای دلبستگی سازگاری در رابطه با سرسختی خانواده اثری تعاملی نداشتند (جدول شماره ۴). نتایج حاصل از جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که تنها مؤلفه اضطراب توانست رابطه‌ای معنادار و معکوس با سازگاری زناشویی برقرار کند ($r = -0/36$, $p < 0/01$). اجتناب و اضطراب با نمره کلی سرسختی خانواده و خرده مقیاس‌های آن (تعهد، چالش و کنترل) رابطه‌ای معکوس در سطح $p < 0/01$ داشتند.

تحلیل داده‌ها نشان داد که میزان سرسختی خانواده در خانواده‌های با والدین دارای انواع سبک‌های دلبستگی متفاوت است ($F = 11/73$, $p < 0/001$). در این میان، خانواده‌های دارای والدین با سبک ایمن، سرسختی بالاتری به نسبت خانواده‌های دیگر از خود نشان دادند. همچنین سبک‌ها آشفته و طردکننده در خصیصه سرسختی تفاوت معناداری با یکدیگر نداشتند. خانواده‌های با سازگاری پایین و بالا نیز در میزان سرسختی از تفاوت معناداری برخوردار بودند ($F = 21/08$, $p < 0/001$), به

خانواده، رابطه مثبت خوبی ($r=0/50, p<0/01$) برقرار شد. به این ترتیب سازگاری توانست ۲۵ درصد از پراکندگی سرسختی را تبیین کند.

خرده مقیاس‌های اجتناب با چالش ($r=-0/36, p<0/01$) و اضطراب با کنترل ($r=-0/36, p<0/01$) بالاترین ارتباط را برقرار کردند. همچنین بین سازگاری زناشویی و سرسختی

جدول (۴): آزمون تعقیبی شفه برای سبکهای دلبستگی

متغیر وابسته	تفاوت میانگین	انحراف استاندارد	p-value	حد پایین	حد بالا
ایمن	طرد کننده	۶/۴۱	۰/۰۶	۱/۳۸	۱۱/۴۴
	آشفته	۵/۱۸	۰/۰۲	۰/۵۷	۹/۸
	ترس آگین	۱۰/۹	۰/۰۱	۶/۱۹	۱۵/۶۱
طرد کننده	ایمن	-۶/۴۱	۰/۰۶	-۱۱/۴۴	-۱/۳۸
	آشفته	-۱/۲۲	۰/۹۳	-۶/۴۵	۴
	ترس آگین	۴/۴۹	۰/۱۳	-۰/۸۱	۹/۸
آشفته	ایمن	-۵/۱۸	۰/۰۲	-۹/۸	-۰/۵۷
	طرد کننده	۱/۲۲	۰/۹۳	-۴	۶/۴۵
	ترس آگین	۵/۷۲	۰/۰۱	۰/۸	۱۰/۶۴
ترس آگین	ایمن	-۱۰/۹	۰/۰۱	-۱۵/۶۱	-۶/۱۹
	طرد کننده	-۴/۴۹	۰/۱۳	-۹/۸	۰/۸۱
	آشفته	-۵/۷۲	۰/۰۱	-۱۰/۶۴	-۰/۸

جدول (۵): ماتریس ضرایب همبستگی صفر مرتبه‌ی متغیرهای پژوهش

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. سازگاری زناشویی	۱						
۲. اجتناب	-۰/۱۳	۱					
۳. اضطراب	**-.۰/۳۶	*.۰/۱۹	۱				
۴. سرسختی خانواده	**-.۰/۵۰	**-.۰/۳۷	**-.۰/۴۰	۱			
۵. تعهد	**-.۰/۴۶	**-.۰/۱۷	**-.۰/۲۰	**-.۰/۸۲	۱		
۶. چالش	**-.۰/۴۷	**-.۰/۱۸	**-.۰/۳۲	**-.۰/۸۲	**-.۰/۶۰	۱	
۷. کنترل	**-.۰/۲۹	**-.۰/۵۳	**-.۰/۴۵	۰/۷۷	۰/۳۹	۰/۴۷	۱

** $p<0/01$, * $p<0/05$

عاطفی، عواطف مثبت کمتر و هیجانات منفی بیشتر همراه است (۱۱). همه عوامل ذکر شده می‌تواند حصول توافق در زمینه مسایل مهم زندگی را دچار اخلال کند و رضایتمندی از رابطه را با اشکال موجه می‌سازد. از طرفی، وجود رابطه منفی قوی بین مؤلفه‌های اجتناب و اضطراب با سرسختی خانواده و خرده مقیاسهای آن این نکته را خاطر نشان می‌کند که دلبستگی نا ایمن استحکام خانواده و توان مقابله آن را با تنشها و مشکلات زندگی مختل می‌کند. در شرایطی که اجتناب و اضطراب همسران در سطح بالایی قرار داشته باشد؛ خانواده دیگر، اعتماد و توانایی لازم را برای همکاری و کمک به یکدیگر (تعهد)، مبتکر و فعال بودن (چالش) و همچنین احساس کنترل بر اوضاع و رخدادها (کنترل) را از دست خواهد داد.

وجود تفاوت در سرسختی خانواده‌های با همسران دارای انواع سبکهای دلبستگی را می‌توان با نتایج پژوهشهای فریلیو همکاران و نریا و همکاران همسو دانست (۱۳، ۵). نتایج این

بحث و نتیجه گیری

وجود رابطه (منفی) بین بعد اضطراب و سازگاری زناشویی با نتایج تحقیقات مظاهری؛ گودبات و همکاران؛ گیرال؛ گالو و اسمیت؛ فینی و نولر همسو بود (۳۴، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۱۱). همچنین نتایج پژوهش رسولی و فرحبخش که عدم ارتباط بین این دو متغیر را گزارش داده بودند، مورد تردید قرار می‌دهد (۲۳). و بدین معناست که با افزایش اضطراب ناشی از دلبستگی نا ایمن در زوجین، سازگاری زناشویی آنها کاهش می‌یابد. به نظر می‌رسد وجود اضطراب دلبستگی در روابط زوجین موجب کنترل شدید عاطفی و بالا رفتن تنش می‌شود (۳۵). تحقیق فینی نیز مؤید آن است که دلبستگی نا ایمن با کنترل شدید

پایین و حل مسأله زوجین (۴۰) باورها و اعمال مذهبی (۴۱) در ارتباط است که این عوامل خود باعث می‌شود که این خانواده‌ها بتوانند با ایجاد ارتباطی صحیح و منطقی به بررسی مسایل و مشکلات پرداخته و تصمیمات مقتضی را برای حل مشکلات بگیرند. به طور کلی خانواده‌هایی که در آنها زوج‌ها بر سر مسایل مهم زندگی توافق دارند و از رضایت بالایی برخوردارند، در زمان‌های تنش می‌توانند توان و انرژی خود را صرف مقابله و مدیریت آن کنند و از هدر دادن منابع جلوگیری کنند.

یافته‌های این پژوهش به والدین گوشزد می‌کند که ایجاد دلبستگی ایمن با روش‌های تربیتی صحیح می‌تواند در تضمین ازدواج سالم فرزندان موثر واقع شود. در کار با خانواده‌های تحت استرس و بدکارکرد نیز می‌توان از درمان‌های با محوریت نظریه دلبستگی مثل EFT استفاده کرد تا از این طریق بتوان خانواده‌ها را در مواجهه با تنش‌های بعدی مصون داشت. همچنین با آموزش‌هایی همچون: مهارت‌های حل مسأله، برقراری ارتباط مؤثر، مدیریت تنش و مهارت‌های زندگی به اعضای خانواده بخصوص همسران، می‌توان سرسختی خانواده را از طریق ایجاد سازگاری زناشویی تقویت کرد. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم امکان دسترسی به هر دو همسر برای تکمیل پرسشنامه‌ها و همچنین مشکلاتی که در استفاده از روش‌های نمونه‌گیری معتبرتر وجود داشت تا بتوان با اطمینان بیشتری نتایج پژوهش را تعمیم داد، اشاره کرد.

پژوهشها از اثرگذاری سبک دلبستگی بر قابلیت مدیریت و مقابله با تنش‌ها خبر می‌دهد.

کیفیت ارتباط، یکی از کلیدی‌ترین متغیرها در رویارویی خانواده‌ها با مشکلات و موقعیتهای تنش‌زا است (۳۶، ۴). قطعاً خانواده‌ای که در آن اعضا نمی‌توانند احساسات، مقاصد و هیجانات خود را با یکدیگر در میان بگذارند، نمی‌تواند کارکرد مناسبی در مواجهه با مشکلات داشته باشد. در مواقع بحران، نظام خانواده به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد و ارتباط در خانواده می‌تواند به خوبی نقش عامل حمایتی را در حفظ نظام خانواده را بازی کند (۳۷). از طرفی رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت ارتباط توسط برخی پژوهش‌ها به تأیید رسیده است (۳۸). بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که سبک دلبستگی ایمن از طریق ایجاد رابطه منطقی و با کیفیت در خانواده‌ها و همچنین انجام تعاملات حمایتی حین تنش، سرسختی بالاتر خانواده را موجب خواهد شد و در مقابل، سبک‌های نایمن با ایجاد ارتباط مختل، موجب لغزش و کارکرد نامناسب خانواده در مواجهه موقعیتهای تنش‌زا می‌شود.

در زمان رویارویی با مصیبت، اعضای خانواده برای درک حادثه-ای که رخ داده، به دست آوردن دیدگاهی واقعی از آن و قابل تحمل تر کردن آن تلاش می‌کنند. شیوه‌ای که خانواده‌ها موقعیتی بحرانی را درک می‌کنند و بدان معنا می‌بخشند که برای مدیریت و تحمل تنش‌ها مسأله‌ای حیاتی محسوب می‌شود (۳۹). توانایی شفاف‌سازی و دادن معنا به موقعیت آسیب‌زا، تحمل آن را آسان‌تر می‌کند و این در حالی است که به نظر می‌رسد افراد با سبک دلبستگی ایمن مشکلات را به گونه‌ای مثبت تفسیر می‌کنند و سعی دارند تا به سرعت، معنایی برای آن بیابند (۱۳). این ویژگی می‌تواند قابلیت خانواده را برای مدیریت تنش تا حد زیادی تقویت کند.

در پاسخ به چرایی رابطه معکوس سبک‌های نایمن با سرسختی خانواده می‌توان گفت که هر یک از زوجین دارای این سه سبک نایمن، نسبت به همسرشان بی‌اعتمادند و سطوح پایینی از همبستگی و اتکای متقابل را نشان می‌دهند، بنابراین در تعهد مشکلاتی را تجربه خواهند کرد. از طرفی آنها کمتر به دنبال منابع حمایتی رفته و بیشتر انفعالی عمل می‌کنند (۱۰) به چالش و مقابله با موقعیتهای تنش‌زا نمی‌پردازند. سرسختی پایین‌تر در خانواده‌های با سبک دلبستگی طرد کننده در مقایسه با سبک اضطرابی حاکی از این نکته است که سبک‌های طرد کننده مقاومت کمتری در برابر موقعیتهای تنش‌زا نشان می‌دهند و احتمال از هم پاشیدن این خانواده‌ها در مواقع بحران بالاتر است.

همچنین خانواده‌های همسران سازگار در مقایسه با همسران ناسازگار از سرسختی بالاتری برخوردار بودند. در تبیین این نکته می‌توان گفت که سازگاری زناشویی با مشکلات ارتباطی

References:

1. Asgari P, Homae R. Relationship between mental stressors and psychological hardiness with students mental health. *New discovers in psychology*. 2010; 95-109.[Persian]
2. Mathews LL, Servaty-Seib HL. Hardiness and Grief in a Sample of Bereaved College Students. *Death Studies*. 2007; 31: 183–204.
3. Gallagher-Ross S. Predictors of Posttraumatic Growth in Breast Cancer Survivors: an Analysis of Hardiness, Attachment, and Cognitive Appraisal. Doctoral Dissertation. Graduate School of Education of Fordham University. 2010.
4. Lazarus A. Relationships Among Indicators of Child and Family Resilience and Adjustment Following the September 11, 2001 Tragedy. The Emory Center for Myth and Ritual in American Life, Working Paper. 2004; 36: 1-53.
5. Walsh F. Strengthening family resilience. New York: Guilford Press. 2006.
6. Neria Y, Guttman-Steinmetz S, Koenen K, Levinovsky L, Zakin G, Dekel R. Do Attachment and Hardiness Relate to Each Other and to Mental Health in Real-Life Stress? *Journal of Social and Personal Relationships*. 2001; 18: 844-858.
7. Bowlby J. Attachment and Loss. Basic Books, A Member of the Perseus Books Group: 1980.
8. Mirhashemi M, Nikkho MR. attachment Style and relational deprivation. *Applied psychology*. 2007; 6 (5): 75-88. [Persian]
9. Fraley RC, Fazzari DA, Bonanno GA, Dekel S. the World Trade Center Attachment and Psychological Adaptation in High Exposure Survivors of the September 11th Attack on the World Trade Center. *Pers Soc Psychol Bull*. 2006; 32: 538-551.
10. Mikulincer M, Florian V. Appraisal and coping with a real-life stressful situation: The contribution of attachment styles. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 1995; 21: 408-416.
11. Feeny JA. Adult romantic attachment and couple relationships" in J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.) *Handbook Of Attachment Theory, Research and Clinical Applications*. London, The Guilford Press. 1999.
12. Gerdvilyte A, Abhyankar SA. The Compatibility of Ideal and Real Romantic Partner Characteristics, Attachment to Partner and Relationship Satisfaction Among Indian Women. *Psychol Stud*. 2010; 55(3):188–194.
13. Fraley RC, Fazzari DA, Bonanno GA, Dekel S. Attachment and Psychological Adaptation in High Exposure Survivors of the September 11th Attack on the World Trade Center. *Pers Soc Psychol Bull*. 2006; 32: 538-551.
14. Feiring C, Deblinge E, Hoch-Espada A, Haworth T. Romantic Relationship Aggression and Attitudes in High School

- Students: The Role of Gender, Grade, and Attachment and Emotional Styles. *Journal of Youth and Adolescence*. 2002; 31(5): 373-385.
15. Maysless O. Adult Attachment Patterns and Courtship Violence. *Source: Family Relations*. 1991; 40(1): 21-28.
 16. Steinberg SJ, Davila J, Fincham F. Adolescent Marital Expectations and Romantic Experiences: Associations With Perceptions About Parental Conflict and Adolescent Attachment Security. *Journal of Youth and Adolescence*. 2005; 35(3):333-348.
 17. Dibaje fouroushani FS, Emami pour S, MahmodiG. Relationship between attachment Style and conflict solving with women marital satisfaction *Journal of Thought and Behavior*. 2009; 3(11):87-101.[Persian]
 18. Sadeghi MS, Mazaheri MA, Mootabi F. Adult attachment and quality of marital communication on the base of their interactions observed. *Journal of psychology*. 2011;15 (1): 3-22.[Persian]
 19. Godbout N, Sabourin S, Lussier Y. Child Sexual Abuse and Adult Romantic Adjustment: Comparison of Single- and Multiple-Indicator Measures. *J Interpers Violence*. 2008; 24 (4): 693-705..
 20. Giral TM. Attachment, Perceived Social support, and Marriage: Different paths to Mental Health in Latinos and Europeans Americans. Doctoral Dissertation. Columbia University, Graduate School of Arts and Sciences. 2008.
 21. Ahn SJ. An Investigation of The Relationship Between Marital Adjustment and Ministry Satisfaction Among Pastors of The Korean Evangelical Church of America Denomination. Doctoral Dissertation. Faculty of Talbot School of Theology. Biola University. 2006.
 22. Gallo LC, Smith TW. Attachment Style in marriage: Adjustment and responses to interaction. *Journal of Social and Personal Relationship*. 2001; 18: 263-289.
 23. Rasoli Z, Farahbakhsh K. Relationship between attachment Style and control resource with marital adjustment. *Journal of Thought and Behavior*. 2009; 4 (13): 17-24.[Persian].
 24. Kitamura T, Aoki M, Fujino M, Ura C, Watanabe M, Watanabe K, Fujihara S. sex Differences in Marital and Social Adjustment, *The Journal of Social Psychology*. 1998; 138(1): 26-32.
 25. Mahoney A, Jouriles EN, Scavone J. Marital Adjustment, Marital Discord Over Childrearing, and Child Behavior Problems: Moderating Effects of Child Age. *Journal of Clinical Child Psychology*. 1997; 26(4): 415-423
 26. Kerlinger FN. *Foundations of Behavioral Research*. Translated by: Sharifi H and Najafi-Zand J. 4 Pub, Avaye Noor. 2005; 205.
 27. Brennan KL, Clark CL, Shaver PR. Self-report measurement of adult attachment. In J.A. Simpson W.S. Rholes (Eds.). *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford. 1998.

28. Lopez FG, Mauricio AM, Gormley B, Simko T, Berger E. Adult attachment orientations and college student distress: the mediating role of problem coping styles. *Journal of Counseling & Development*. 2001; 79(4), 459–464.
29. Alonso-Arbiol I, Balluerka N, Shaver P R. A Spanish version of the Experiences in Close Relationships (ECR) adult attachment questionnaire. *Personal Relationships*. 2007; 14: 45-63.
30. Baron KG, Smith TW, Butner J, Nealey-Moore J, Hawkins M W, Uchino BN. Hostility, Anger, and Marital Adjustment: Concurrent and Prospective Associations with Psychosocial Vulnerability. *Journal of Behavioral Medicine*. 2006; 30 (1):1-10 .
31. Sanaee B. Evaluation scales of family and marriage. Besat. Tehran. 2008. [Persian]
32. Homish, GG, Leonard, KE, Cornelius, JR. Individual, partner and relationship factors associated with non-medical use of prescription drugs. *Addiction*. 2006; 105: 1457–1465.
33. South SC. Personality Pathology Assessed by Self- and Other Report: Implications for Marital Satisfaction and Conflict. Doctoral Dissertation. University of Virginia. 2006.
34. Greeff AP, Wentworth A. Resilience in Families that have Experienced Heart-Related Trauma. *Curr Psychol*. 2009; 28:302–314.
35. Mazaheri MA. The role of attachment in marriage. *Journal of psychology*. 2000; 4(3):286-318.
36. Coyle JP, Nochajski T, Maguin E, Safyer A, DeWit D, Macdonald S. An Exploratory Study of the Nature of Family Resilience in Families Affected by Parental Alcohol Abuse. *Journal of Family Issues*. 2009; 2: 1-18.
37. Seydi MS. mediating role of family communication in relation with family spirituality and family resilience. *Psychological Methods and models*. 2010; 2 (5), 67-84.[Persian]
38. Johnson S, Greenberg L. (Eds.), *The heart of the matter: Perspectives on emotion in marital therapy*. New York: Brunner / Mazel. 1994.
39. Antonovsky A, Sourani T. Family sense of coherence and family adaptation. *Journal of Marriage and the Family*. 1988; 50: 79-92.
40. Park TY, Harrison DF, Bailey MA. Predictors of Marital Satisfaction Among Korean Immigrant Spouses in the United States. *Journal of Family Social Work*. 2000; 35-44.
41. Gruner L. The Correlation of Private, Religious Devotional Practices and Marital Adjustment. *Journal of Comparative Family Studies*. 1985; 47-59.